

KIRKKOON AISTIT AVOINNA

Kotikirkkoviikon kehittämishanke

Sääksmäen seurakunnassa

Maiju Häyrynen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2011
Musiikin koulutusohjelma
Kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehto
Tampereen ammattikorkeakoulu

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU

Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma
Kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehto

HÄYRYNEN, MAIJU: Kirkkoon aistit avoinna. Kotikirkkoviikon kehittämishanke Sääksmäen seurakunnassa

Opinnäytetyö 35 s., liitteet 6 s.
Toukokuu 2011

Opinnäytetyöni oli toiminnallinen kehittämishanke Sääksmäen seurakunnan kotikirkkoviikon kirkkokierroksen parissa. Tehtäväni oli kehittää edelleen vuosittaista kirkkoon tutustumista toimivammaksi ja rikastuttaa kirkkokierrosta musiikilla. Kirkkopedagogiikkaa hyödyntäen ja seurakunnan musiikkikasvatuksen tavoitteita seuraten suunnitelin ja toteutin kirkkokierroksen Valkeakosken kirkossa marraskuussa 2009.

Kotikirkkoviikko onnistui hyvin ja musiikki teki kirkkoon tutustumisesta monipuolisemman aikaisempiin kirkon esittelyihin verrattuna. Yhdessä laulaminen ja soittaminen tekivät kierroksesta toiminnallisemman kuin aiemmat olivat olleet. Kierros muodostui havainnollisemmaksi, monipuolisemmaksi ja rikkaammaksi musiikkia hyödyntäen.

Kotikirkkoviikon kirkkokierros vastaa seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatuksen haasteisiin kun mukaan otetaan musiikkia monipuolisesti. Kotikirkkoviikko on toimiva yhteistyömuoto alakoulujen ja seurakunnan välillä, sillä se vastaa evankelisluterilaisen uskonnonopetuksen opetussuunnitelman sisältöihin. Opinnäytetyöni voisi olla innostajana kun seurakunnissa suunnitellaan oman kotikirkkoviikon viettämistä. Se antaa yhden valmiin mallin kirkkokierroksen toteuttamiseen, mutta mahdollistaa myös käsikirjoituksen muokkaamisen omien työntekijäresurssien ja mielenkiinnon kohteiden mukaisesti.

Asiasanat: Kotikirkkoviikko, kirkkopedagogiikka, seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatus, Godly play.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Music
Option of Church Music

HÄYRYNEN, MAIJU: Go to the Church and open your senses. The home church week project in parish of Sääksmäki.

Bachelor's thesis 35 pages, appendices 6 pages

May 2011

This thesis describes a church week's project which put into effect in the parish of Sääksmäki in November 2009. The aim was to do a presentation of Valkeakoski church. This presentation was offered for school- aged children. The presentation of the church was based on church pedagogy and the early music education of the parish. The main point of this thesis was to develop the church presentation with music.

The challenges of this project were that time and employees resources for the church presentation were limited. The objective of this thesis was that the presentation of Valkeakoski church could be done with fewer employees than before. The musical objective was that the music would be so simple that somebody else could do it instead of church musician.

This project was successful. The part of musical element was varied and the presentation of the church was much more functional than before because of singing and playing together. The home church week is a good form of cooperation between schools and parishes, because it corresponds to the study plans of schools. This thesis can be used as a model to home church weeks for other parishes in Finland.

Key words: Home church week, church pedagogy, early music education of parishes, Godly play.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KOTIKIRKKOVIIKKO	8
2.1 Kotikirkkoviikon tarkoitus	8
2.2 Kotikirkkoviikon toteutustavat	9
2.3 Musiikin merkitys kirkkokierroksella	10
3 KIRKKOPEDAGOGIIKKA	12
3.1 Kirkkopedagogiikan käsite	12
3.2 Kirkkopedagogiikan toimintatapoja	13
3.2.1 Godly play –menetelmä	13
3.2.2 Kirkon aarteet	16
4 SEURAKUNNAN MUSIIKKIKASVATUS	18
4.1 Seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteet	18
4.2 Kirkkokierros musiikkikasvatuksen tavoitteet huomioiden	19
5 KEHITTÄMISHANKE SÄÄKSMÄEN SEURAKUNNASSA	21
5.1 Kehittämishankkeen tausta	21
5.2 Kehittämishankkeen tavoitteet	22
5.3 Toimintaympäristö	23
5.4 Kirkkokierroksen suunnitteluprosessi	24
5.5 Kirkkokierroksella Valkeakosken kirkossa	25
5.6 Kirkkokierroksen toteutuksen arviointia	28
6 POHDINTA	31
LÄHTEET	35
LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla -otsikko herätti mielenkiintoni. Vuonna 2005, Suomen evankelisluterilaisen kirkon täyttäessä 850 vuotta, kutsuttiin ihmisiä tutustumaan omaan kotikirkkoonsa marraskuisella kotikirkkoviikolla. Kirkkopedagogiikkaa hyödyntäen järjestettiin uudenlaisia tutustumiskierroksia kirkkoihin ympäri Suomen. Tervetuloa kotikirkkoon -niminen projekti oli jo tuolloin suunnattu erityisesti lapsille ja alakouluikäisille koululaisille.

Tervetuloa kotikirkkoon -projekti yllätti minut positiivisesti. Sain tutustua siihen ensimmäistä kertaa syksyllä 2005 Messukylän seurakunnassa, Tampereella. Kanttorin näkökulmasta musiikin osuus kirkkokierroksella oli tuolloin vähäinen, lähinnä vain lyhyt urkujen esittely. Musiikin osuudesta vastasivat tuolloin Pirkanmaan ammattikorkeakoulun (nykyään Tampereen ammattikorkeakoulu) kirkkomusiikin opiskelijat, joita itsekin edustan.

Ensimmäisellä kerralla osallistuessani kotikirkkoviikolle mietin jo sitä, kuinka kirkkokierrosta voisi musiikillisesti kehittää. Nyt opintojeni loppuvaiheessa olen päässyt uudelleen osallistumaan tähän projektiin ja työskentelemään sen parissa. Opinnäytetyöni on toteuttamistavaltaan toiminnallinen kehittämishanke, jossa suunnittelin ja toteutin musiikin osuuden Sääksmäen seurakunnan kotikirkkoviikon kirkkokierrokselle. Kierros järjestettiin Valkeakosken kirkossa marraskuussa 2009. Kehittämishanke on projekti, jolla kehitetään jo olemassa olevaa toimintaa tai asiaa edelleen niin, että sen vahvuuksia ja heikkouksia arvioidaan sovitusta näkökulmasta ja tehdään parannus- ja muutosehdotuksia.

Musiikin mukaan ottaminen syventää kirkkokierrosta ja luo erityisen tunnelman kirkkoon tutustumiseen. Kierros ilman musiikkia tuntuu jollakin tapaa vajaalta, sillä onhan luterilaiseen perinteeseen kuulunut kirkkomusiikki aina, tavalla tai toisella toteutettuna. Musiikki on ollut mukana kristittyjen kokoontumisissa jo kristinuskon alkuaajoista lähtien. Raamatussa kolmannen Kolossalaiskirjeen kuudestoista jae kehottaa kristittyjä laulamaan ylistystä Jumalalle kokoontumisissaan. Tämän Raamatun kohdan katsotaan kuvaavan musiikin tehtävää jumalanpalveluksessa. Musiikin vahva asema luterilaisessa

kirkossamme perustuu Raamatun lisäksi kirkon perinteeseen sekä Martti Lutherin ajatuksien siittä, että musiikki on yksi luterilaisen seurakunnan tuntomerkki yhdessä Jumalan ylistämisen ja rukouksen kanssa. (Kirkkohallitus 2001, 32.)

Musiikki on kirkossakin vain musiikkia eikä mitään muuta. Kirkko on vain ottanut musiikin käyttöönsä ihmisille annettuna luomislahjana. Musiikista tulee osa hengellistä elämää eli spiritualiteettia, kun sitä toteutetaan kirkkotilassa tai muussa uskonnollisesti virittyneessä ympäristössä ja kun se yhtyy kuvan ja sanan välittämiin aistikokemuksiin. Kun musiikkiin liitetään sanat, tulee siitä keino evankeliumin julistamiseen, vastaanottamiseen ja sen todeksi elämiseen. Musiikki toimii kanavana evankeliumille. (Nissinen 2004a, 24.) Luterilaista kirkkoa voidaan kutsua myös laulettun sanan kirkoksi, sillä Kristus on läsnä ja vaikuttaa laulettussa sanassa. Tämä antaa musiikille luterilaisessa teologiassa erityisen aseman muiden taiteiden rinnalla. (Kirkkohallitus 2001, 32–33.)

Osa evankelisluterilaisen kirkon musiikista on kanttorin, eri kuorojen ja muiden muusikoiden esittämää. Kirkoissa esitetään myös instrumentaalimusiikkia. Eri soittimet ovat tervetulleita luterilaiseen kirkkoon nykypäivänä. (Nissinen 2004b, 15.) Kanttorin valitsema musiikki ja sen toteuttamistapa vaikuttavat olennaisesti siihen, minkälaisesta kirkkoon tutustumisesta vieraat saavat nauttia: lauletaanko yhdessä, onko musiikki perinteistä virren veisuuta vai pääsevätkö kierrokselle osallistuvat musisoimaan itse?

Omaan kotikirkkoon tutustuminen antaa kanttorille upean mahdollisuuden esitellä kirkkomusiikin moninaisuutta innokkaille kuulijoille. Musiikkiin on kirkossa kaikilla oikeus, kaikki voivat kuunnella, laulaa ja soittaa, taidoistaan riippumatta. Kotikirkkoviikko voi raottaa ovea kirkkomusiikin upeaan maailmaan, jonne kaikilla viikolle osallistujilla ei olisi muuten tullut kurkistettua. Kanttorin osallistuminen kierrokselle tarjoaa hänen musiikilliset taitonsa koko työryhmän käyttöön. On tietenkin mahdollista, että joku muu työntekijä kuin kanttori toteuttaa kierroksen musiikin, mutta silloin jää puuttumaan kirkkovieraiden mahdollisuus tutustua oman seurakunnan kanttoriin. Itse pidän tärkeänä, että seurakunnan musiikkielämästä vastaava henkilö saa kasvot ja tulee tutuksi kierrokselle osallistuville ihmisille.

Kotikirkkoviikosta on ajan kuluessa kehittynyt vuosittainen tapahtuma, jota ainakin Valkeakosken koululaisten keskuudessa osataan jo innolla odottaa. Omaan kotikirkkoon

tutustuminen avaa oven monelle osallistujalle aivan uudenlaiseen maailmaan ja madaltaa kynnystä tulla kirkkoon muulloinkin. Erityisen piirteen toteuttamalleni kirkkokierokselle Valkeakosken kirkossa antoi se, että viikkoa vietettiin juhlavuoden merkeissä, sillä ensimmäisenä adventtisunnuntaina 2009 vietettiin kirkon 40-vuotisjuhlia.

2 KOTIKIRKKOVIKKO

2.1 Kotikirkkoviikon tarkoitus

Vuonna 2005 vietettiin Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa juhluvuotta teemalla: Kirkko Suomessa 850 vuotta. Lapsetkin otettiin mukaan juhlimaan Suomen kirkkoa kotikirkkoviikon merkeissä. Kotikirkkoviikon aikana järjestettiin seurakunnissa lapsille mahdollisuus tutustua omaan kotikirkkoonsa. Kirkkokierroksella tutustuttiin kotikirkkoon aivan uudella tavalla kaikkia viittä aistia (haju, maku, kuulo, tunto, näkö) hyväksi käyttäen. (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 2.)

Ensimmäistä kotikirkkoviikkoa vietettiin Suomen evankelisluterilaisissa seurakunnissa 20–27.11.2005 (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 2). Joissakin seurakunnissa kotikirkkoviikkohanke jäi elämään juhluvuoden jälkeenkin ja on vuosien kuluessa kehittynyt perinteiseksi vuosittaiseksi tapahtumaksi. Toisissa seurakunnissa hanke järjestettiin vain juhluvuonna, mutta sitten se painui syystä tai toisesta unohduksiin.

Tervetuloa kotikirkkoon -projekti on suunnattu erityisesti 6–10 -vuotiaalle lapsille seurakunnan lapsi- ja varhaisnuorisotyön, päiväkotien ja alakoulujen kautta (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 2). Kotikirkkoviikko tukee alakoulujen evankelisluterilaista uskonnonopetusta. Alakoulun vuosiluokilla 1–5 evankelisluterilaisen uskonnonopetuksen opetussuunnitelmaan sisältyy tutustuminen luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan. (Riikonen 2007.) Koulujen käytännön tarpeeseen perustuva yhteistyö koulun ja seurakunnan välillä tuntuu toimivalta ja mielekkäältä. Kirkkokierroksella täyttyy myös koulujen evankelisluterilaisen uskonnonopetussuunnitelman sisältö siitä, että oppilas tutustuu luterilaisen kirkon elämään, kristillisiin symboleihin, kirkkotaiteeseen sekä kirkkomusiikkiin virsien ja hengellisten laulujen kautta (Riikonen 2007.). Seurakunnan on halutessaan mahdollista myös laajentaa kirkkokierrokselle kutsuttavien kohderyhmää koululaisista esimerkiksi päiväkerholaisiin, perhekerholaisiin, rippikoululaisiin sekä aikuisiin (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 2.).

Kotikirkkoviikon tavoitteena on, että lapset pääsisivät tutustumaan omaan kotikirkkoonsa niin, että se tukisi heidän kristillistä ja kulttuurista identiteettiään, mutta olisi myös

hengellisesti merkittävä kokemus (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 2). Pitkällä tähtäimellä ajatellen kotikirkkoviikko voi olla osallistujille innostajana tulemaan mukaan muuhunkin seurakunnan toimintaan. Kirkkokierros pyrkii antamaan myönteisen kuvan kirkosta ja oman seurakunnan toiminnasta.

2.2 Kotikirkkoviikon toteutustavat

Kotikirkkoviikon voi vapaasti suunnitella seurakunnissa juuri sellaiseksi kuin kukin työryhmä sen haluaa. Käytännöt vaihtelevat paljon seurakunnista riippuen. Joissakin seurakunnissa vietetään kokonainen viikko kotikirkkoviikon merkeissä, toisissa seurakunnissa toimintaa on vain muutamana päivänä ja jossain kirkkoon tutustumisia voidaan järjestää osallistujien tarpeen mukaan. Kotikirkkoviikon ajankohta voi myös vaihdella. Useissa seurakunnissa on pysytty juhluvuoden mallissa, jolloin kotikirkkoviikko järjestettiin marraskuussa juuri kirkkovuoden lopulla, päättyen ensimmäiseen adventtisunnuntaihin.

Kotikirkkoviikon viettämiseen on monia mahdollisuuksia. Viikolla voidaan esimerkiksi järjestää erilaisia messuja kuten kansanlaulukirkkoa tai kutsua erityisesti joitakin seurakuntalaisia (esimerkiksi vuoden aikana kastetut lapset perheineen) messuun. (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 2–3.) On mahdollista, että viikko alkaa tai päättyy erikoismessuun (vauvakirkko, ensimmäisen adventinperhemessu tai Mukulamessu) tai mahdollisesti johonkin muuhun lapsille tai lapsiperheille suunnattuun tapahtumaan kuten perheleiriin tai puuhapäivään.

Oikeastaan vain suunnittelutyöryhmän mielikuvitus on rajana sille, mitä kaikkea kierrokselle voi keksiä. Kotikirkkokierroksella voi olla teemana esimerkiksi kirkon arkkitehtuuri ja kirkkorakennus itsessään, kirkkomusiikki, kirkkotaide, Otto-kirkkonrotta tai Godly play -menetelmä. (Issakainen 2005a.) Kirkkoesittely voi olla kokonaan oma tapahtumansa, joko erikseen kutsutuille ryhmille tai niin kutsuttuna avoimet ovet - tilaisuutena kaikille asiasta kiinnostuneille. Esittelyn voi myös yhdistää jumalanpalvelukseen siten, että esimerkiksi perhemessussa saarnan tilalla onkin elämyksellinen kirkkoon tutustuminen.

Kotikirkkoviikko -projektin työryhmässä olisi hyvä olla seuraavat seurakunnan työntekijät muodostamassa moniammatillista tiimiä: lapsi-, varhaisnuoriso- ja nuorisotyöntekijä, suntio, kanttori ja pappi. (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 4.) Jokaisella työntekijällä on erityisosaamista juuri omalta työalaltaan, ja ne yhdistämällä saadaan kotikirkkoviikosta monipuolinen kokonaisuus.

Kotikirkkoviikolta saadut kokemukset voivat kantaa elämässä pitkälle tuoden turvallisuuden tunnetta ja tiedon, että on paikka, johon voi palata tuntiensa siihen tarvetta. Seurakunnantyöntekijöihin tutustuminen kotikirkkoviikon aikana madaltaa kynnystä ottaa heihin yhteyttä tarvittaessa, esimerkiksi elämän suurissa käännekohtissa kuten hautajaisissa, häissä, kastetilaisuuksissa ja erityisesti kriisien kohdatessa.

2.3 Musiikin merkitys kirkkokierroksella

Musiikki tuo kirkon esittelyyn uuden syvemmän ulottuvuuden. Musiikki kuuluu keskeisenä osana ihmisen uskonnolliseen elämään. Musiikki auttaa ihmistä luomaan yhteyden pyhän todellisuuden kanssa. Uskonalle ovat tunnusomaista kuvat, symbolit, musiikki, arkkitehtuuri ja sanallinen ilmaisu. (Nissinen 2004b, 15.) Musiikin mukaan ottaminen kirkkokierrokselle tukee siihen osallistuvien hengellisen kasvun mahdollisuutta.

Tutun rukouksen opettaminen laulaen voi kantaa lapsia myöhemmin elämässä. Sanat voivat unohtua, mutta tutut melodiat muistuvat mieleen vielä vuosienkin päästä. Lapsuudessa opittu virsi voi kantaa silloinkin, kun omia sanoja ei enää ole (Kirkkohallitus 2004, 13). Virsien laulamisen mukaan ottaminen kotikirkkoviikon kirkkokierrokselle siirtää virsilaulun perinnettä eteenpäin uusille sukupolville.

Hiljaisuuden ja hiljentymisen merkitystä ei pidä unohtaa kirkkokierroksella, vaikka musiikkia olisikin mukana. Musiikki auttaa rauhoittumaan ja hiljentymään. Se herkistää kuulijan Jumalan sanan vastaanottamiselle ja myös itsensä tutkiskelulle. (Nissinen 2004b, 15.) Musiikin vaikutusta ihmisiin voi tuoda esille kirkkokierroksella konkreettisesti kuuntelemalla erilaisia teoksia ja tutkiskelemalla niiden herättämiä tuntemuksia. Samalla voidaan pohtia kirkkomusiikin ja maallisen musiikin eroa sekä niiden merkitystä kuulijalle.

Urkujen esittelemine avaa lapsille oven soitinten maailmaan. Soittimen esittely on luonnollista toteuttaa kirkkokierroksen aikana. Urut osuvat heti kirkkoon tultaessa lapsen silmiin, ja he ovat myös innokkaita ja ennakkoluulottomia kokeilemaan soittamista. Tämä antaa seurakunnan kanttorille ainutkertaisen tilaisuuden päästä esittelemään urkuja innokkaalle yleisölle ja ehkä jopa sytyttämään musiikin tekemisen kipinän pieniin kuulijoihin. Kirkkokierrosta voi rikastuttaa käyttämällä urkujen lisäksi muita soittimia, esimerkiksi kitaraa virren säestyksessä.

Kristillinen käsitys musiikista ja musiikin merkityksestä kirkossa tukee ajatusta siitä, että musiikilla on oma tärkeä roolinsa ja paikkansa kirkkokierroksella. Kristillisen, erityisesti luterilaisen teologian mukaan, musiikki on Jumalan luomistyöhön kuuluva lahja. Se on annettu kaikille ihmisille iloksi ja keinoksi olla yhteydessä Jumalaan, lähimmäisiin ja omaan sisimpäänsä. Ihminen kokee jumalayhteyden aisteillaan: silmät näkevät kirkkotaiteen, korvat kuulevat musiikin ja kieli maistaa ehtoollisviinin. (Nissinen 2004a, 23.) Näin ollen on erittäin merkittävää, että kaikki aistit otetaan huomioon kun kirkkokierrosta suunnitellaan. Lasten palautteet musiikista, yhteisistä lauluista ja laululeikeistä ovat lähes aina positiivisia. Tutut urkumusiikit kuten hää- ja hautajaismusiikit, laulut ja virret, herättävät pienissäkin kuulijoissa paljon ajatuksia, miellelyhtymiä ja erilaisia tunteita.

3 KIRKKOPEDAGOGIIKKA

3.1 Kirkkopedagogiikan käsite

Kirkkopedagogiikka sai alkunsa Saksassa. 1970-luvulla jumalanpalveluksissa kävijät vähenivät huomattavasti Saksan kirkoissa, mutta turistit ja muut kirkkovieraat olivat sen sijaan yhä kiinnostuneita tutustumaan kirkkoihin. Tutkijoiden mielenkiinnon herätti se, miksi ihmiset olivat kiinnostuneita tulemaan kirkkoon ja etsimään sieltä jotakin pyhää, vaikka he eivät tulleet kirkkoihin osallistuakseen niiden keskeisimpään toimintaan, jumalanpalveluksiin. Suomalainen kirkkopedagogiikka on luotu saksalaisen mallin pohjalta. (Grünwald 2005, 15.) Kirkkopedagogiikka on poikkitieteellinen ala. Se hyödyntää teologian, taidehistorian ja kasvatustieteen periaatteita. (Grünwald 2005, 20.) Kirkkopedagogiikka tuo uuden ulottuvuuden kirkon esittelyyn, sillä se huomioi lapsen kokonaisvaltaisuuden ja erityislaadun kirkkovieraana (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 4).

Konkreettisuus ja kokemuksellisuus ovat avainsanoja kirkkopedagogiikassa. Kirkkopedagogiikka liittyy läheisesti montessorilaisen pedagogiikan periaatteisiin. Montessorilainen pedagogiikka on kasvatukseen menetelmä, jossa keskeisellä sijalla on lapsen oppiminen oman ajattelun ja kokemuksen kautta. Samalla tavalla kuin montessorilainen pedagogiikka myös kirkkopedagogiikka korostaa lapsen yksilöllisyyttä, monimuotoista tekemistä ja lapsen luonnollista oppimista, sekä aistien että älyn avulla. Vuorovaikutteinen viestintä, aika ja kiireettömyys sekä hengellinen ulottuvuus ovat kirkkopedagogiikan perusta. (Grünwald 2005, 18.) Vuorovaikutteisudella tarkoitetaan sitä, ettei kirkkovieras jää vain passiiviseksi kuulijaksi, vaan hänestä tulee osa ymmärtämisen prosessia. Kiireettömyydellä ja ajalla tavoitellaan hitauden tunnetta, oppimisen rauhaa ja levollisuutta. Johtoajatuksena on, että vähemmän on enemmän. Hengellisellä ulottuvuudella tarkoitetaan sitä, että pyhyden tunteelle annetaan mahdollisuus, aika ja tila. Kirkkopedagogiikka vahvistaa myös uskonnollisen yhteisyyden tunnetta, joka muodostuu perinteisistä kirkkoon liittyvistä toimista kuten hiljentymisestä tai kynttilän sytyttämisestä. (Grünwald 2005, 18–19.)

Lapsen hengellisyys on kokonaisvaltaista. Lapsen luontainen kyky kokea pyhää tavoittaa koko kehon ja kaikki tunteet. Lapsi tarvitsee aikaa, tilaa ja hiljaisuutta pyhän kokemiseen. Kaikkia viittä aistia hyödyntämällä tarjotaan lapselle mahdollisuus pyhän kokemiseen kotikirkkoviikon kirkkokierroksella. (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 4.) Kirkkopedagogiikan tavoitteena on etsiä ja luoda tapoja, joilla lapsi tutustuisi kotikirkkoonsa ja jo pienestä pitäen juurtuisi siihen. Kirkkopedagogiikan avulla voidaan tavoitella ja välittää hiljentymistä, rauhaa ja levollisuutta, jotka puolestaan avaavat uskonnollisuutta lapsille. Kirkkotaide ja siihen tutustuminen mahdollistaa kirkon aarteiston avaamista lapselle. (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 4.) Samalla tavalla kirkossa kuultava ja yhdessä toteutettu musiikki tuo lapsen tietoisuuteen kirkkomusiikin monimuotoisuuden.

Kirkkopedagogiikka ei ole vain lapsia varten, vaan se toimii kaikenikäisten ihmisten kanssa kohdatessa. Kokonaisvaltainen kokeminen ja läsnäolo puhuttelevat ihmistä aina syvältä ja jättää häneen jälkensä. Kotikirkkoviikko tarjoaa mahdollisuuden tutustua rauhallisesti ja osallistujan ehdoilla seurakunnan perustilaan, kirkkoon (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 4).

3.2 Kirkkopedagogiikan toimintatapoja

Tässä luvussa tuon esille millä tavoin kirkkopedagogiikkaa voi hyödyntää konkreettisesti toiminnassa. Ensiksi esittelen Godly play -menetelmän, joka pohjautuu kirkkopedagogiikan arvoihin ja toimintatapoihin. Toiseksi avaan kirkon aarteiden käsitettä ja tuon esille kuinka toteuttamallani kirkkokierroksella käytettiin hyväksi kirkkopedagogiikkaa kirkon aarteita esiteltäessä.

3.2.1 Godly play -menetelmä

Godly play -menetelmä on uskontokasvatuksen työtapana, joka perustuu montessorilaiseen pedagogiikkaan. Menetelmä korostaa rauhaa ja kiireettömyyttä sekä aistien ja sanattoman viestinnän merkitystä, antaen samalla tilaa lapsen omille oivalluksille. Godly play -menetelmän on kehittänyt yhdysvaltalainen Jerome Berryman. Issakaisen toimit-

tamassa kirkkopedagogiikan oppaassa menetelmän asiantuntijana toimii lehtori Pirjo-Liisa Wennermark. (Issakainen 2005b, 55–56.)

Godly play -menetelmän taustalla on Berrymanin näkemys, jota kutsutaan lapsuuden teologiaksi. Lapsuuden teologian perusajatuksena on se, että lapsuus on itsessään arvokas. Lapsuuden teologia kyseenalaistaa aikuisuuden ihannoinnin, sillä sen mukaan aikuisten on tultava lasten kaltaiseksi nähdäkseen Jumalan. (Issakainen 2005b, 55.) Lapsuus ei siis ole vain välitila aikuiseksi kasvamista varten, vaan jopa tärkeämpi ja olennaisempi vaihe ihmisen hengellisessä elämässä kuin aikuisuus. Berrymanin näkemys lapsuuden tärkeydestä perustuu Jeesuksen ainutlaatuihin ja vallankumoukselliseen opetukseen lapsista, sillä Jeesus asetti lapsen aikuisen esikuvaksi. Jeesuksen mukaan lapselta puuttuu aikuisten arvostama valta ja juuri tuo valta peittää aikuisilta Jumalan valtakunnan, siksi heidän täytyy tulla lasten kaltaiseksi sen nähdäkseen. Lapsuuden teologian näkökulma ulottuu aina seurakunnan konkreettiseen toimintaan. Seurakunnan lapsityön päätehtävänä on hoitaa kastettuja lapsia ja tukea heidän hengellistä elämää. Lapsityötä on tarkoitus tehdä juuri näiden kastettujen lapsien vuoksi ja heitä varten, ei esimerkiksi siksi, että lapsessa nähtäisiin tulevaisuuden kirkossa kävijä tai seurakunnan vaikuttaja. (Issakainen 2005b, 58.)

Godly play -työtavat ovat olleet käytössä suomalaisissa pyhäkouluissa jo pitkään hartauksien ja uskontokasvatuksen elementtien muodossa. Yhtenä tärkeänä asiana pyhäkoulussa, leikin, uskonnollisten rituaalien ja rukouksen rinnalla, on kaikkien lasten hyväksyminen juuri sellaisina yksilöinä kuin he ovat. Tämä toteuttaa lapsuuden teologian perusajatusta siitä, että lapsi tulisi nähdä realistisesti, juuri sellaisena kuin hän on. Berryman korostaa Jeesuksen vallankumouksellista näkemystä lapsista ja nostaa esille oman tulkintansa Jeesuksen ankarasta tuomiosta niille, jotka johdattavat lapsia lankeemukseen. Hänen mukaansa lankeemus on sitä, että estetään lasta olemasta lapsi. Estämisen vastakohtana hänen mukaansa ovat huolenpito ja siunaaminen. Siunaaminen kertoo hyväksynnästä. Siunaamisella hyväksytään ihmisen olemassa olo juuri sellaisena kuin hän on. Siunaaminen tuo ihmisen parhaita puolia esiin ja vahvistaa elämälle välttämätöntä yhteyttä toisiin ihmisiin. (Issakainen 2005b, 57–59.)

Godly playn kasvatuskäytäntö lähtee liikkeelle lapsesta. Menetelmä hylkää perinteisen opettamisen, sillä asioiden tyhjäksi selittäminen ja opettamisen perusteellinen ymmär-

täminen jättävät vain vähän tilaa lapsen omille havainnoille ja mielikuville. Se myös leimaa helposti lapsien havainnot oikeiksi ja vääriksi vastauksiksi. Perinteisestä opettamisesta poiketen Godly play antaa lapselle mahdollisuuden oppia kokeilemalla. Asioita ei selitetä valmiiksi vaan annetaan lapsen löytää itse vastaukset. Lapsen omasta kokemuksesta nousevia vastauksia ei voida luokitella oikeisiin ja väriin. (Issakainen 2005b, 56–57.) Väärin vastaamisen pelosta vapaudutaan ja onnistumisen kokemukset rohkaisevat arimpiakin lapsia osallistumaan. Ihmettely ja selittämisestä pidättäytyminen ovat innostuneelle opettajalle vaikeita asioita, mutta antavat lapselle ainutkertaisen mahdollisuuden kokea oivaltamisen ilon.

Godly play -työskentelyssä ihmetellään leikkien. Yhdessä pohditaan kertomuksia, etsitään merkityksiä käytetyille havaintoesineille ja lopulta päädytään miettimään olemassaolon ja elämän tarkoituksen suuria kysymyksiä. Godly playssa käytetään kertomuksia, joita on kolmea eri tyyppiä: vertauksia, pyhiä kertomuksia ja liturgisia kertomuksia. Pyhät kertomukset ovat Vanhan ja Uuden testamentin konkreettisia tapahtumia ja niiden esittelyssä käytettävät havaintomateriaalit ovat kolmiulotteisia. Liturgisten kertomusten materiaalit kuvaavat muun muassa kastetta, ehtoollista ja kirkkovuotta. Kertomuksen aluksi tutkitaan yhdessä havaintomateriaaleja. Oikeita ja väriä vastauksia ei ole, kun mietitään mitä tarvikkeet voisivat kuvata. Kerronnan hidas tempo antaa aikaa mielikuville ja houkuttelee rauhoittumaan. Aikaa jää ihmettelyyn ja ihmettelykysymyksillä kannustetaan lapsia pohtimaan itse. Kerronnan jälkeen lapset saavat toimia esimerkiksi askartelemalla kertomukseen liittyvästä aiheesta. Kertomukset herättävät lapsissa aistimuksia. Esimerkiksi vihreä huopa voi tuoda mieleen ruohon ja ruoho taas johtaa ajatukset edelleen kesään. Lapsilla on paljon kokemuksesta syntynyttä hiljaista tietoa elämän ilmiöistä. Havainnollistavat esineet ja materiaalit vahvistavat muistikuvien syntymistä. Kun lapsi saa aikaa ajatuksilleen ja havainnoilleen, hän yhdistää asioita itse. Hän muistaa aiemmat kertomukset ja esineet ja yhdistää ne uudelleen. Tämä uusi oivallus luo yhteyden kahden erillisen tapahtuman välille. (Issakainen 2005b, 56–57.)

Godly play -menetelmä liikkuu sanattoman ja sanallisen viestinnän välisellä alueella käyttäen hyväkseen eri viestintämuotoja kuten musiikkia ja kertomuksia. Jeesuksen opetuksen mukaan sanattomalla lapsella on taju Jumalasta aidommin kuin aikuisella. Aikuiset eivät löydä yhteyttä ihmisen hengellisyyteen, joka sijaitsee sanattoman viestinnän alueella, sillä Jumalan läsnäolo on salattu viisailta ja oppineilta, mutta se on ilmoitettu

lapsille. Lapsi muokkaa jumalakuvaansa aikuisilta saamansa kokemuksen mukaan. Aikuiset, jotka kertovat lapselle Jumalasta antavat lapsen mielessä muodostuvalle Jumalalle kasvot. Aikuinen, joka kertoo Jumalasta lapselle, on siis erityisen merkityksellinen. Lapsen maailmaa hallitsee sanaton viestintä. Ristiriita sanattoman ja sanallisen viestinnän välillä saa aikaan lapsessa suurta hämmennystä, sillä lapsi ei tiedä kumpaa viestiä hänen tulisi uskoa. Aikuisen sanattoman ja sanallisen viestinnän tulee olla sopusoinnussa keskenään. Erityisen tärkeää se on niiden aikuisten kohdalla, jotka puhuvat lapselle Jumalasta. (Issakainen 2005b, 57–59.)

Nykyinen kiire ja jatkuva aistiärsyketulva saavat lapset kaipaamaan rauhaa. Omien mielikuvien kehittyminen ja muodostuminen vaativat oman rauhallisen hetkensä. Tärkeää on myös se, että ohjaava aikuinen pystyy järjestämään kiirettömän tilanteen lapsen mieleen nousseiden mielikuvien kuuntelemiseen. Godly play -menetelmässä on tilaa omille sisäisille kuville, ajatuksille, keskustelulle ja yhteiselle pohdinnalle.

3.2.2 Kirkon aarteet

Kotikirkkoviikon yhteydessä kirkon aarteista puhuttaessa tarkoitetaan kirkon neljää tärkeää asiaa, jotka ovat kaste, ehtoollinen, Raamattu ja seurakuntalainen. Kirkon aarteet ovat vaikeita selittää ja opettaa kattavasti aikuiselle, joten oman haasteensa tuo näiden aarteiden esittely lapsille. Kirkkopedagogiikka auttaa lähestymään aarteita lapsen näkökulmasta ja kokemusmaailmasta käsin.

Kaste on kirkossa erityisen merkityksellinen toimitus, sillä sen kautta ihminen otetaan seurakunnan jäseneksi. Jumala kutsuu kasteessa taivaan kansalaiseksi kastettavaa lasta hänen omalla nimellään. Konkreettisenä aarteena kirkkovieraille esitellään kirkon kastemalja, joka yleensä on kaunis ja arvokkaan näköinen esine. Maljassa voi olla kastevetä, jota lasten annetaan koskettaa. Aarteen esittelemisen yhteydessä voidaan puhua kastejuhlasta ja sen merkityksestä. Lapsille annetaan mahdollisuus kertoa kokemuksistaan kastejuhlista, joihin hän on osallistunut. (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 22–23.)

Toinen aarre on Raamattu. Raamattu kertoo Jumalasta ja hänen suurista teoistaan. Raamatusta kerrotaan lapsille konkreettisoin ilmaisin, jotka liittyvät hänen päivittäiseen

elämäänsä ja jo aiemmin koettuihin asioihin. Raamattu liittyy taivaan kansalaisuuden hoitamiseen ja se antaa hyviä elämän ohjeita. Raamattu opettaa rukoilemaan ja turvautumaan Jumalan johdatukseen ja kehottaa myös pitämään läheisistä ihmisistä huolta. Raamattu neuvoo pyytämään anteeksi kun on tehty pahaa ja antaa uskon varmuuden siitä, että Jeesuksen ristinkuoleman vuoksi anteeksi pyytävä saa pahat teot anteeksi. Kirkossa alttarilla oleva vanha ja iso Raamattu on todellinen aarre. (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 22–23.)

Kolmas aarre on ehtoollinen. Ehtoollinen on Jumalan perheväen eli seurakunnan yhteinen ateria. Se muistuttaa siitä, mitä hyvää Jeesus on tehnyt, ja on samalla muistoateria. Raamattu kertoo ehtoollisen merkityksestä. Ehtoollinen on kiitoksen, anteeksi antamisen, yhteyden ja ilon ateria. Ehtoollinen antaa voimaa arkeen ja vakuuttaa ehtoollisvieraan Kristuksen läsnäolosta ja yhteydestä häneen. (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 22–23.) Ehtoollisesta kerrottaessa lapset saavat katsoa ehtoollisleipää, haistaa viiniä ja tutkia arvokkaita ehtoollisvälineitä. Ehtoollisen pyhyyttä tuo esille se, kuinka kunnioitavasti ehtoollisvälineitä ja aineita käsitellään.

Neljäs aarre on seurakuntalaiset ja se on kirkolle kaikista aarteista tärkein. Jokainen ihminen on Jumalan luoma, aarre. Ihminen on luotuna olentona Jumalan kuva. Ilman seurakuntalaisia ei tarvittaisi kirkkoja. Kirkkorakennus on Jumalan huone, seurakunnan koti ja seurakuntalaisten kokoontumispaikka. Seurakuntalaiset ovat aarteita myös sillä tavalla, että he toimivat Jeesuksen apulaisina maanpäällä. Seurakuntalaiset toimivat Kristuksen käsinä, suina ja korvina välittäen Jeesuksen rakkautta kaikkialle. Ihmiset ovat siis aarteita toinen toisilleen. (Seurakuntien lapsityön keskus 2005, 22–23.)

4 SEURAKUNNAN MUSIIKKIKASVATUS

Seurakunnan musiikkikasvatuksen päävastuu on kanttorilla. Käytännössä työhön osallistuvat myös seurakunnan lapsi- ja nuorisotyöntekijät sekä muut musiikkikasvatuksen ammattilaiset. (Kirkkohallitus 2004, 5.) Seurakunnan järjestämät musiikilliset kokemukset voivat olla kimmokkeena lapsen elinikäiselle musiikin harrastamiselle tai jopa tulevalle ammatille. Seurakunnilla on aivan erityinen mahdollisuus ohjata lapsi kokemaan musiikkiin sisältyvän uskon, rukouksen ja ylistämisen merkityksen omassa elämässään. Musiikilla on erityinen tehtävä evankeliumin levittämisessä sekä kulttuuristen arvojen perinteen säilyttämisessä seuraaville sukupolville. Musiikkikasvatuksen tutkimuksen edistyminen ja kehittyminen viime vuosina on luonut haasteita myös seurakuntien musiikkikasvatustyön kehittämiseksi. (Kirkkohallitus 2004, 6.)

4.1 Seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteet

Seurakuntien varhaisiän musiikkikasvatus on tavoitteellista toimintaa, jonka tarkoituksena on kehittää lapsen musiikillista ja henkistä kasvua ja tukea musiikin keinoin koko perheen kasvua seurakuntayhteydessä. Tämä kaikki perustuu lapsen kasvun ja kehitysvaiheiden tuntemiseen ja siihen perustuvaan musiikilliseen tietämykseen. Tavoitteena on antaa pohja sekä lapsen hengelliselle kehitykselle että musiikilliseen kasvuun. Varhaisiän musiikkikasvatus seurakunnassa perustuu neljään perusajatukseseen: muusinen ihminen, lapsen kehitys, musiikkikasvatus ja seurakunta yhteys. (Kirkkohallitus 2004, 5–8.)

Muusinen ihminen tarkoittaa ajatusta siitä, että musiikki on olemassa ihmisessä jo luonnostaan. Musiikki on Jumalan luomislahja ja musiikin ja musiikkikasvatuksen tulisi olla kaikkien lasten ulottuvissa yhden vertaisesti. Taiteen ja musiikin maailma liittyy lapsen tapaan olla ja elää. Musiikin merkitys uskonnollisessa kasvatuksessa on suuri. Ilo, leikki ja mielikuvitus luovat maaperän, josta on mahdollista kasvaa tunteva, ajatteleva ja toiset huomioon ottava aikuinen. (Kirkkohallitus 2004, 9.) Tavoitteena on herättää lapsen luontainen musikaalisuus ja rakkaus musiikkiin sekä opettaa lasta vaalimaan musikaalisuuttaan.

Seurakunnan musiikkikasvatus pyrkii tukemaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä musiikin avulla. Musiikkiliikunta ja soittaminen kehittävät motorisia ja kehoallisia valmiuksia. Yhdessä musisoimisen syntyvät vuorovaikutushetket vahvistavat henkistä kasvua ja oman minäkuvan kehittymistä. Eri maiden musiikkikulttuureihin tutustuminen laajentaa lapsen maailman kuvaa ja arvomaailmaa taiteen keinoin. (Kirkkohallitus 2004, 9.)

Seurakunnan musiikkikasvatuksella tuetaan lapsen kristillistä kasvua. Musiikki kuuluu olennaisena osana seurakunnan jumalanpalveluselämään ja yhdessä musisoiminen on seurakunnan tilaisuuksissa voimakkaasti yhteisöllinen kokemus. Lapsi saa valmiudet osallistua seurakunnan jäsenenä jumalanpalvelusten ja muiden tilaisuuksien musiikkiin. Seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatus luo pohjaa tulevalle musiikilliselle toiminnalle kuten kuoro- tai soittoharrastukselle. (Kirkkohallitus 2004, 30.)

Musiikkikasvatus itsessään kehittää lapsen musikaalisia valmiuksia, soitto- ja laulutaitoa sekä musiikin teoreettista osaamista. Lasta rohkaistaan monipuoliseen itseilmaisuun ja musiikin kuunteluun. (Kirkkohallitus 2004, 9.) Useissa seurakunnissa toimivat musiikkileikkikoulut vastaavat toiminnallaan tähän musiikilliseen tavoitteeseen. Myös musiikkikasvattajalle on asetettu omat tavoitteensa seurakunnan musiikkikasvatuksessa: musiikkikasvattaja toimii mallina lapsille luovan ilmapiirin luojana ja esteettisiä elämyksiä koettaessa. Kasvattajaa rohkaistaan myös kehittämään itse ilmaisuaan, omaa musikaalisuuttaan ja pitämään luovuuttaan yllä. (Kirkkohallitus 2004, 5–7.)

4.2 Kirkkokierros musiikkikasvatuksen tavoitteet huomioiden

Kirkkokierroksen musiikkivalinnoilla ja toteuttamistavoilla voidaan vaikuttaa siihen, kuinka hyvin seurakunnan musiikkikasvatuksen tavoitteet toteutuvat. Musiikin kuuntelu sekä yhdessä laulaminen ja soittaminen toteuttavat seurakunnan musiikkikasvatuksen tavoitteita. Lisäksi kierros antaa mahdollisuuden lapsen omaan uskonnolliseen kasvuun ja seurakuntayhteyden kokemiseen.

Virsilaululla on vahva perinne kirkossamme. Se on julistusta ja rukousta Jumalalle. Virsilaulu yhdistää sukupolvia ja siirtää virsilaulun perinnettä nykyisille ja tuleville seurakuntalaisille. Musiikki syventää seurakuntayhteyttä ja auttaa yhteisen uskon ymmärtämisessä. (Kirkkohallitus 2004, 12–13.) Kirkkokierroksella virsien mukaan ottaminen ja yhdessä laulaminen toteuttavat sekä koulujen opetussuunnitelman mukaista virsiopetusta että seurakunnan musiikkikasvatuksen tavoitteita. Virsien lisäksi voidaan käyttää muitakin hengellisiä lauluja.

Kirkkokierroksella musiikillisen ajattelukyvyn kehittämistä voidaan lähestyä kukin ikäkausi huomioon ottaen. Voidaan keskittyä eri ryhmien kanssa joihinkin heidän ikäkaudelle sopiviin musiikinteorian aiheisiin kuten tunnelmaan, dynamiikkaan eli äänen voimakkuuden vaihteluihin tai tempoon. Kirkkokierroksella ei ole mielestäni tarvetta opettaa uutta asiaa musiikinteoriasta, vaan pikemminkin tuottaa kirkkovieraille onnistumisen iloa heidän tunnistessaan jo jotakin oppimaansa kuten tutun laululeikin, taputukset tai yhdessä laulettua tutun melodian.

Jumalanpalveluskasvatus on kirkkokierroksella läsnä koko ajan, sillä ollaanhan koolla tilassa jossa jumalanpalveluksia pidetään. Jos kirkkokierrokselle otetaan mukaan hartaushetki, saadaan kokea juhlallinen ja harrashetki oikean pienimuotoisen jumalanpalveluksen kautta. Hartauteen on hyvä liittää musiikkia, sillä suomalaisessa luterilaisuudessa on tyypillistä yhteinen laulaminen, etenkin virren veisuu ja messun yhteisesti laulettavat liturgiset osat. Uskonnolliset rituaalit saattavat ihmiset kokemaan yhteyttä toisten uskovien kanssa ja vievät lähemmäksi pyhyden kokemusta. Toistuvat rituaalit juurtuvat ihmisten yhteiseen kieleen ja kokemusmaailmaan. Näitä rituaaleja kuten esimerkiksi rukouksia, voidaan toteuttaa myös musiikin keinoin. Näin ollen uskonnollinen ja musiikillinen kokemus sulautuvat toisiinsa. (Nissinen 2004b, 15.)

5 KEHITTÄMISHANKE SÄÄKSMÄEN SEURAKUNNASSA

5.1 Kehittämishankkeen tausta

Kotikirkkoviikon viettäminen Sääksmäen seurakunnassa (tuolloin Valkeakosken seurakunta) sai alkunsa vuonna 2005 käynnistetystä hankkeesta Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla. Juhlavuonna 2005 Sääksmäen seurakunta tutustutti kotikirkkoonsa, Valkeakosken kirkkoon, pienimuotoisesti muutamia koululuokkia ja päiväkerhoryhmiä. Ensimmäistä kotikirkkoviikkoa oli toteuttamassa työryhmä, johon kuului lapsityönteologi, nuorisotyönohjaaja, diakoniatyöntekijä, kanttorit ja vahtimestarit. Kirkkoon tutustuttiin tuolloin kirkonesittelijän, kanttorin, vahtimestarin ja Otto-kirkonrotan voimin. Kokemus ensimmäisestä kotikirkkoviikosta oli positiivinen, ja niin hanketta päätettiin jatkaa.

Valkeakosken kirkon kirkkoesittelyt ovat muodostuneet perinteiseksi vuosittaiseksi tapahtumaksi ja kotikirkkoviikkoa on ehditty viettää aiemmin jo neljä kertaa. Kirkkoesittelyä on näiden kokemusten myötä paranneltu, ja vuonna 2006 Sääksmäen seurakunnan lapsityönjohtaja Ulla-Mari Hutko teki kristillisten varhaiskasvatuksen erikoistumisopinnotensa lopputyönä kehittämishankkeen kotikirkkokierroksen parissa nimellä: Kotikirkko tutuksi kirkkopedagogiikan keinoin Valkeakosken seurakunnassa.

Olen tutustunut Sääksmäen seurakuntaan ja sen toimintaan työskennellessäni siellä kanttorin sijaisena. Tulevan toiminnan suunnittelua sivusta seuranneena innostuin kotikirkkoviikosta. Kuuntelin työntekijöiden kertomuksia ja kokemuksia aiemmista viikoista ja kirkon esittelyistä puhuttaessa mieleeni nousi uudestaan vuosien takainen Messukylän kirkossa herännyt ajatus siitä, voisiko kirkon esittelykierrosta rikastaa musiikin keinoin. Sanoin ajatukseni ääneen ja asiasta innostuivat nyt myös muut kirkkokierroksen suunnittelutiimissä toimivat. Sain luvan suunnitella ja kehittää seuraavana syksynä toteutettavaa kirkkokierrosta. Tehtäväkseni annettu kehittämishanke muodostui opinäytetyökseni.

5.2 Kehittämishankkeen tavoitteet

Tämän kehittämishankkeen tarkoituksena oli kehittää edelleen toimivammaksi jo aiemmin Sääksmäen seurakunnassa toteutettua Valkeakosken kirkon kirkkoesittelyä. Kirkkoesittelyn kehittämisen päätavoitteena oli rikastuttaa kirkkoesittelyä musiikin keinoin. Kirkkoesittely on laadittu kirkkopedagogiikkaa hyödyntäen, joten kirkkopedagogiikan näkökulma oli otettava huomioon myös siinä kuinka musiikki liitetään mukaan kirkkoesittelyyn. Musiikin mukaan ottamista kirkkokierroksella ohjasi kirkkopedagogiikan lisäksi seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteet ja Valkeakosken alakoulujen ja esiopetuksen evankelisluterilaisen uskonnonopetuksen opetussuunnitelma.

Musiikillisena tavoitteena kehittämishankkeessa oli esitellä kirkkomusiikkia mahdollisimman monipuolisesti eri aikakaudet ja tyylit huomioiden. Monipuolisen musiikin myötä ja kirkkopedagogiikkaa hyödyntäen oli tarkoitus luoda sellaiset puitteet, että kierros mahdollistaa osallistujille henkilökohtaisen suhteen luomisen kirkkomusiikkiin kokemansa pohjalta. Haasteena oli miettiä musiikin toteuttaminen niin, että joku muukin kuin kanttori pystyy hoitamaan musiikkiosuudet tarvittaessa.

Sääksmäen seurakunnan työntekijöiltä tulleet toiveena kehittämishankkeelle oli se, että kirkkoesittelystä selvittäisiin mahdollisimman vähällä työvoimalla. Työntekijöiden vaihtuminen kesken viikon ja tarvittaessa jopa kesken päivän esittelyjen välissä oli oltava mahdollista. Tämä asetti tavoitteeksi muokata käsikirjoituksesta niin helposti omaksettavan toimintamallin, että jokaisen työntekijän ohjeistamiseen erikseen ei olisi tarvetta. Tämän tavoitteen toteutumisen myötä työtaakka jakaantuisi useammalle henkilölle viikon aikana ja yksittäisten työntekijöiden kuormitus pienenesi. Näin ollen työntekijöillä jäisi aikaa myös muille työtehtäville kotikirkkoviikon aikana. Toisaalta muutos aiempaan antaisi mahdollisuuden useammalle seurakunnan työntekijälle osallistua suosittuun kirkkoesittelyyn. Tehtäväni oli kehitellä toimiva malli, jonka voisi toistaa sellaisenaan tai pienin muutoksin seuraavinakin vuosina.

Käytännön haasteena oli huomioida ajalliset resurssit niin, että kirkkoon pääsisi tutustumaan mahdollisimman moni ryhmä. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kirkkokierroksen keston oli oltava sellainen, että se mahdollisti koululaisten osallistumisen oppi-

tuntiensa välissä. Oli huomioitava myös se, että alakoululaisten koulupäivät ovat lyhyitä eli suurin paine ryhmien vierailuille oli aamupäivisin.

5.3 Toimintaympäristö

Sääksmäen seurakunta sijaitsee eteläisellä Pirkanmaalla Valkeakosken kaupungissa. Valkeakosken ja Sääksmäen seurakuntayhtymän yhdistämisessä vuonna 2007 syntynyt seurakunta nimettiin Sääksmäen seurakunnaksi. Vuoden 2009 lopussa seurakuntaan kuului 17181 seurakuntalaista (Sääksmäen seurakunnan tilastot 2009). Seurakunnassa on neljä kirkkoa, joista kaikki ovat säännöllisessä käytössä: Valkeakosken kirkko, Kappelikirkko, Sääksmäen kirkko ja Metsäkansan kirkko. Seurakunnassa on yhteensä 60 vakituista työntekijää. (Sääksmäen seurakunta 2011.) Erityisen piirteen Sääksmäen seurakunnalle antaa se, että seurakunnassa on onnistuttu yhdistämään kaksi hyvin erilaista toiminta-aluetta, vanha Sääksmäen maalaisseurakunta ja huomattavasti nuorempi Valkeakosken kaupunkiseurakunta, yhdeksi toimivaksi seurakunnaksi.

Sääksmäen seurakunnan kotikirkkoviikon kirkkokierros on muotoutunut Valkeakosken kirkon esittelyn ympärille. Alakouluilta on välillä esitetty seurakunnan työntekijöille toive siitä, että kirkkokierroksia voisi olla välillä muissakin seurakunnan kirkoissa. Eri-tyisesti kirkkokierrosta on toivottu kauniiseen Sääksmäen kirkkoon. Toiveista huolimatta kirkkoesittelyt on pidetty toistaiseksi Valkeakosken kirkossa. Kirkon keskeinen sijainti mahdollistaa useampien ryhmien vierailut, sillä suurin osa kirkkovieraista voi saapua paikalle kävellen. Osa kauempana sijaitsevista kouluista joutuu turvautumaan bus-sikuljetuksiin, mikä tietenkin aiheuttaa kustannuksia.

Valkeakosken kirkko on arkkitehti Veikko Larkaksen suunnittelema. Kirkko vihittiin käyttöön vuonna 1969. Erityistä Valkeakosken kirkossa on kirkonpäätyseinissä olevat kauniit lasimaalaukset, jotka Mikko Vuorinen on suunnitellut. Suuri ja moderni kirkko tarjoaa istumapaikan 1000 ihmiselle: kirkkosalissa on 800 paikkaa ja urkuparvella 200 paikkaa. Valkeakosken kirkossa on Kangasalan urkutehtaan valmistamat 39 -äänikertaiset urut. Kirkon yhteydessä on myös luentosali ja keittiö, jotka mahdollistavat esimerkiksi muistotilaisuuksien ja muiden juhlien järjestämisen kirkolla. (Sääksmäen seurakunta 2011.)

5.4 Kirkkokierroksen suunnitteluprosessi

Suunnitteluprosessi oli pääosin sujuva ja helppo. Usean vuoden työkokemukseni kanttorina ja kesätöistäni tuttu seurakunta mahdollistivat sen, että pystyin valmistelemaan kirkkoesittelyä varsin itsenäisesti. Suunnittelutyötäni helpotti erityisesti se, että kirkkoesittely oli jo toteutettu useana vuonna Valkeakosken kirkossa ja näin ollen pahimmat käytännön ongelmat ja kompastuskivet oli jo voitettu tai ainakin kartoitettu. Oman jännityksensä mukaan toi tietenkin se, etten ollut koskaan itse osallistunut Valkeakosken kirkon kirkkokierrokselle. Innostunut, kokenut ja asiansa osaava työryhmä helpotti urakkaani. Muilla työntekijöillä olikin vankka kokemus siitä, kuinka kotikirkkoviikko etenee, mitä se pitää sisällään ja kuinka työnjako tehdään. Aiemmat toteutukset olivat luoneet vahvat rutiinit seurakunnan työntekijöille. Itse kyselin ja kyseenalaistin lähes kaiken vanhan kehitellessäni parempaa kirkkoesittelyä ja niin muutama muutos saatiin aikaan.

Kotikirkkoviikon suunnittelu alkoi jo loppukesästä 2009, kun sain idean opinnäytetyölleni ja luvan lähteä toteuttamaan tätä projektia. Kokoonnuimme nuorisotyönohjaajan Jetta Vihlmanin ja lapsityönjohtajan Ulla-Mari Hutkon kanssa kaksi kertaa ennen kotikirkkoviikon alkua. Muutoin kommunikoimme puhelimitse ja sähköpostin välityksellä. Tehtäväni oli kirkkokierroksen muokkaaminen toimivammaksi ja musiikin miettiminen kierrokselle. Jetta Vihlman teki ja lähetti kouluille kutsut, sekä otti vastaan ryhmien ilmoittautumiset että koordinoi kirkkokierroksen lukujärjestyksen. Ulla-Mari Hutko hankki rekvisiitan ja muun tarvittavan materiaalin, sekä rekrytoi että ohjeisti muita seurakunnantyöntekijöitä heidän osallistuessaan kukin vuorollaan kirkkoesittelyyn.

Työstettävänä materiaalina minulla oli Ulla-Marin vuonna 2006 tekemä kirkkokierroksen käsikirjoitus. Käsikirjoitus oli mielestäni hyvä ja erittäin yksityiskohtainen. Ongelmaksi sen muokkaamisessa muodostui se, että käsikirjoitus oli jo todettu liian pitkäksi, joten musiikin lisääminen jo valmiiksi liian pitkään käsikirjoitukseen oli haastavaa. Kaikki asiat tuntuivat tärkeiltä ja muut työryhmäläiset halusivat ne edelleen säilyttää, joten oli hankalaa päättää mitä jätetään ja mikä korvataan musiikilla. Musiikille löytyi käsikirjoituksesta useita luontevia paikkoja. Se aiheutti jälleen haasteen, sillä olisi ollut mukavaa ottaa mukaan kaikenlaista musiikkia mielimäärin, mutta oli huomioitava myös ajan rajallisuus. Suunnittelussa piti huomioida myös se, että kirkossa ei voinut musisoi-

da ja puhua yhtä aikaa suuren jälkikaiun vuoksi. Myös aiemmassa käsikirjoituksessa olleen esittelijän roolin ja kanttorin roolin yhdistäminen aiheutti pään vaivaa. Loppujen lopuksi sain mahdutettua mukaan melko monenlaista: urkumusiikkia, yhdessä laulamista, kaikulaulua, kantillointia eli Raamatun lukemista laulaen ja virren.

5.5 Kirkkokierroksella Valkeakosken kirkossa

Tässä luvussa kuvaan kuinka kirkkokierros eteni käytännössä käsikirjoitukseni mukaan (Liite 1). Kierros alkaa kirkon ala-aulasta. Otto-kirkonrotta on vastassa saapuvaa ryhmää. Kanttori on kiivennyt jo aiemmin urkuparvelle. Ryhmän astuessa kirkkosalin puolelle Otto esittelee itsensä ja kertoo muutamia asioita kirkosta. Otto arvuuttelee kuinka vanha Valkeakosken kirkko lasten mielestä on ja kuka heistä tietää milloin vietetään kirkon syntymäpäivää. Mietitään myös yhdessä onko 40 vuotta paljon vai vähän kirkkojen iässä. Vertailun kohteeksi otetaan Sääksmäen kirkko, joka on jo satoja vuosia vanha. Yhdessä ihmetellään kirkon suurta kokoa. Oton jutustellessa alkaa urkuparvelta kuulua iloista urkumusiikkia. Otto kehottaa ryhmää seuraamaan perässä ja tanssahdellen ja hypähdellen ryhmä siirtyy kirkkosalin etuosaan.

Kirkkosalin etuosassa Otto kertoilee kirkosta lisää arvuutellen lapsilta kuinka paljon ihmisiä kirkkoon mahtuu. Otto esittelee hyvän ystävänsä, kanttorin, joka saapuu Oton puhuessa kirkon etuosaan. Otto kertoo yleisesti muutamia asioita kanttorin työnkuvasta, kuten että kanttori soittaa urkuja, johtaa kuoroa ja on mukana ihmisten suurissa juhlissa kuten häissä ja hautajaisissa. Otto kyselee lapsilta onko kukaan heistä tavannut kanttoria aikaisemmin.

Kanttori tervehtii ryhmää ja kertoo, että kirkko on Jumalan huone, jonka seurakuntalaiset ovat rakentaneet. Kanttori kyselee kenellä on kotona oma huone ja mitä oma huone lapsille merkitsee? Otto toivoo, että lauletaan yhdessä hänen lempilaulunsa. Kanttorin säestäessä pianolla lauletaan: Taivaan Isällä on paljon lapsia -laulu. Laulu on jo monille tuttu seurakunnan kerhoista. Kanttori kertoo laulamisen jälkeen, että kirkossa on aivan omanlaisensa musiikin maailma. Kirkossa soi erilainen musiikki kuin muualla. Kirkossa lauletaan ja soitetaan musiikkia, joka on sekä rukousta että kiitosta ja ylistystä Jumalal-

le. Kanttori kyselee lapsilta, mistä kirkossa laulettavia lauluja löytyy? Yhdessä mietitään millainen kirja virsikirja on. Kanttori näyttää virsikirjan ja lasten virsikirjan.

Kanttori kertoo, että kirkko on paikka, jossa hiljennytään. Musiikki auttaa hiljentymään. Hiljennettyä ihminen voi kääntyä Jumalan puoleen rukoilemaan ja kuuntelemaan mitä Jumala puhuu meille. Yhdessä lauletaan kaikulauluna, Hiljaisuus laskeutuu. Laulu valmistaa ryhmää hiljentymään ja kuuntelemaan mitä ääniä kirkossa kuuluu. Ollaan hetki ihan hiljaa. Hiljaisuuden jälkeen kanttori ja Otto kyselevät yhdessä mitä ääniä lapset kuulivat?

Hiljaisuuden aikana kanttori on siirtynyt alttarille. Kanttori kyselee tietävätkö lapset minkä niminen paikka se on. Alttarilta hän siirtyy saarnastuolin luo kysellen tietävätkö lapset mikä se on. Papit ja muut puhujat puhuvat saarnastuolista kirkkokansalle Jumalasta. Kanttori kehottaa kokeilemaan käsiä taputtamalla miten paljon kirkossa kaikuu. Valkeakosken kirkossa on erityisen voimakas kaiku, mikä tekee puhumisen muutoin kuin mikrofonin kautta erittäin haastavaksi. Kanttori kertoo ryhmälle, ettei ennen vanhaan ollut olemassa mikrofoneja. Pappien piti kuitenkin saada äänensä kirkossa kuulumaan kun he lukivat Raamattua kirkkokansalle. Raamattua luettiin tuolloin laulaen eli kanttiloiden. Kanttori antaa näytteen kanttiloimisesta. Ero kanttiloinin ja puheen välillä, ilman mikrofontia, on kirkossa huomattava.

Seuraavaksi kanttori esittelee alttaritaulun. Valkeakosken kirkon alttaritaulu on iso ja kaunis lasimaalaus siunaavasta Jeesuksesta. Mietitään ryhmän kanssa yhdessä kuka kuvassa on ja mitä hän tekee. Kanttori kertoo alttarista ja pyytää kirkkovieraita alttarikaiteen luokse seisomaan. Otto kertoo kuinka alttarin äärellä käyttäydytään. Kanttori kertoo että alttarille polvistutaan rukoilemaan. Tunnustellaan alttarikaiteen pehmeää samettia ja pehmustetta. Tuoksutellaan alttarikukkia ja katsellaan kynttilöitä. Kanttori kertoo ryhmälle, että virret ja hengelliset laulut ovat musiikin lisäksi myös rukousta. Rukouksiakin voidaan laulaa. Muistellaan yhdessä onko kukaan laulanut aiemmin rukousta. Lauletaan kaikulauluna ensimmäinen säkeistö virrestä 563.

Alttarilta siirrytään kohti kuoriosassa olevia peitettyjä aarteita. Kanttori kertoo että kirkolla on neljä aarretta. Kaikki aarteista eivät ole ihan sellaisia perinteisen aarteen näköisiä, mitä me aarteeksi usein ajattelemme, kuten kultaa ja timantteja, mutta ne ovat todell-

lisiä aarteita. Otto ja kanttori yhdessä poistavat liinan ensimmäisen aarteen päältä. Liinan alta paljastuu kastemalja, jossa on vähän vettä. Kysellen tutustutaan kasteeseen ja mietitään mitä kaste ihmiselle merkitsee. Kanttori kertoo että kasteessa saamme taivaankansalaisuuden. Siirrytään seuraavan aarteen luo. Liinan alta löytyvät ehtoollisvälineet: kalkki jossa on ehtoollisviiniä ja pateeni jossa on ehtoollisleipää. Kysellen kerrotaan lapsille ehtoollisen merkityksestä. Lapset saavat katsoa ehtoollisleipää ja nuuhkaista viiniä. Mietitään mistä viini on tehty, ja maistellaan rusinoita. Kolmas kirkon aarre on peitettyinä lukupulpetilla. Kankaan alta paljastuu Raamattu. Mietitään yhdessä miksi Raamattu on aarre. Yhdessä ihmetellään, että aarteitahan piti olla neljä. Missä ihmeessä se neljäs aarre onkaan? Katsellaan ympärille kirkossa, nähdään vain tyhjiä penkkejä. Mitä muuta näemme kun katsomme oikein tarkkaan? Kanttori laulaa Aarre-laulua vihjeeksi. Todellakin neljäs ja kaikista tärkein aarre Jumalalle olemme me ihmiset.

Yhtäkkiä huomataan, että Otto on kadonnut. Otto kurkkii ja huhuilee urkuparvelta. Siirrytään yhdessä urkuparvelle. Ryhmä kurkistaa ensin urkujen sisään. Ihmetellään soittimen kokoa. Maailmassa ei ole toista niin suurta soitinta jonne aikuinen ihminen mahtuu sisälle. Siirrytään urkuparvelle istumaan. Kanttori kertoo lyhyesti uruista, niiden historiasta ja toimintaperiaatteesta. Kanttori soittaa hautajaismusiikkia, hämmusiikkia ja pienen pätkän suuren kirkkomusiikin säveltäjän, osan J. S. Bachin urkukappaletta. Kuunnellaan yhdessä matalia ja korkeita ääniä, hiljaisia ja voimakkaita ääniä. Kanttori näyttää kuinka urkuja voi soittaa ilman käsiä. Kaikki lapset saavat kokeilla urkuja ja soittaa niillä hetken itsekseen. Kokeiltuaan urkuja lapset siirtyvät ala-aulaan mehulle ja kekseille. Otto on siellä heitä jututtamassa ja kuuntelemassa lasten kokemuksia siitä, miten kirkkokierros heidän mielestään meni.

5.6 Kirkkokierroksen toteutuksen arviointia

Kirkkokierrokselle osallistui kotikirkkoviikon aikana, 9–13.11.2009, yhteensä 264 kirkkovierasta. Osallistujat olivat pääasiassa koululaisia luokka-asteilta 1–6, mutta mukana oli myös muutama avoimen päiväkerhon äiti lapsensa kanssa ja yksi päiväkotiryhmä 2–3 vuotiaita lapsia. Kirkkoesittelyt sijoituivat pääasiassa aamupäivään klo 9–13.45 välille, mikä oli luontevinta koululaisten koulupäivän pituuden huomioiden. Viikon aikana kirkkokierros toteutettiin kaiken kaikkiaan 19 kertaa. Työntekijöistä kierrokselle viikon aikana osallistuivat lisäksi: kolme kanttoria, kaksi nuorisotyönohjaajaa, lapsityönohjaaja ja lapsityön työharjoittelija, kaksi pappia ja kaksi vahtimestaria. Oman jännityksensä viikolle aiheutti sikainfluenssaepidemian alkaminen. Alkuviikosta työryhmämme pelkäsi, että ryhmät peruvat tulonsa kokonaan mutta loppujen lopuksi viikko sujui hyvin eikä sairastapauksia tullut. Ainoastaan avoimien päiväkerhojen odottavat äidit ja pienet lapset jäivät kotiin sikainfluenssaepidemian pelon vuoksi.

Tuntui luontevalta suunnitella kirkkokierros niin, että sen kokonaiskestoksi tuli 45 minuuttia mikä on normaali oppitunnin pituus koulussa. Näin ollen oppilaille jäi välitunnin verran aikaa siirtymiseen kirkolle ja takaisin koululle. Jo ensimmäisen kirkkoesittelyn aikana totesin, että käsikirjoituksen tiivistämisestä huolimatta aikaa kierrokselle oli liian vähän, joten jouduimme lyhentämään kerrontaa, sekä jättämään lopusta pois hartaushetken ja virren.

Laulujen valinta oli onnistunut. Laulu Hiljaisuus laskeutuu, toi monelle lapselle mieleen muistoja omista seurakunnan päivä- ja perhekerho ajoista. Ja laulun alkaessa kuuluikin supinaa: ”Hei, tän mä osaan!” Kaikulaulut sujuivat hyvin kaikkien ryhmien kanssa. Kaikuna laulaminen mahdollisti toimimisen ilman laulu- ja virsikirjoja. Kirjattomuus puolestaan säästi aikaa kun ei tarvinnut odotella, että koko ryhmä on löytänyt oikean laulun. Virren veisuu urkujen säestyksellä jäi puuttumaan, mikä mielestäni kirkkokierrokselle olisi ehdottomasti kuulunut. Virren veisuun perinteen siirtäminen seuraaville sukupolville jäi nyt alttarilla laulettuun iltavirren 563 varaan. Aarteiden esittelyn yhteydessä kanttori Anna-Maija Haaviston ehdotuksesta mukaan otettu Aarre -laulu toi lapsille oivaltamisen ilon, kun he tunnistivat tutun laulun ja samalla keksivät itse aarteen ratkaisun.

Ryhmien välissä oli noin 15 minuutin tauko, minkä aikana piti piilottaa aarteet, valmistaa mehut, siistiä paikat seuraavaa ryhmää varten ja tarpeen vaatiessa informoida vaihtuvaa työntekijää mahdollisista muutoksista. Marraskuiset kelit olivat todella liukkaat, mikä aiheutti bussien myöhästymisiä. Ryhmien saapuminen myöhässä tiivisti aikataulua entisestään. Aikataulun pettämisestä seurasi luonnollisesti kiireen tuntua kierrokselle. Urkujen soittamiseen ja kokeilemiseen olisi pitänyt jäädä vähän enemmän aikaa. Soittamisesta oikeasti innostuneet lapset olisivat siten saaneet oman pienen ainutkertaisen hetkensä musisoida uruilla. Esittelijöiden korvat olivat kovalla koetuksella, kun kaikki halusivat tietenkin soittaa urkuja pääasiassa fortessa.

Alttarin äärelle polvistumisessa oli todella käsin kosketeltavan juhlallinen ja harras tunnelma. Jos ryhmässä oli yksikin oppilas, joka ei pystynyt keskittymään, se pilasi koko ryhmän mahdollisuuden pyhän hetken kokemiseen. Alakoulujen toisen luokka-asteen oppilaat olivat sopivanikäinen ryhmä käsikirjoituksen mukaiselle kirkkokierrokselle. Kuudesluokkalaiset eivät aluksi meinanneet yhtyä lauluun, mutta kierroksen aikana hekin innostuivat asiasta. Kuudesluokkalaisten kohdalla opettajalla oli suuri merkitys siinä, kuinka lapset käyttäytyivät ja osallistuivat. Vanhempien oppilaiden mielenkiintoa ylläpiti erityisesti nuorisotyönohjaaja Jetta Vihlmanin esittämä rempseäotteinen Otto - kirkkonrotta sekä se, että kirkkokierros oli heille jo aiemmilta vuosilta tuttu ja odotettu tapahtuma. Pieni erityisluokka oli ihana kirkkovieras, heidän kanssaan aito yhteys syntyi helposti ja keskustelu oli vaivatonta. Päiväkotilapsien ryhmä, joka koostui suloisista kaksi- ja kolmevuotiaista, oli mielestäni koskettavin ryhmä koko viikolla. Heistä kuvastui aito ilo, ihmettely ja vilpitön osallistuminen. Tämän päiväkotiryhmän kierroksella vaihdoimme laulun Taivaan isällä on paljon lapsia virteen Jumalan kämmenellä, jota lapset olivat päiväkodissa jo aiemmin laulaneet.

Olin yhden kierroksen Oton-roolissa ja totesin, että työnjakoa olisi voinut miettiä vielä uudelleen. Kanttorille jäi nyt päävastuu tapahtumasta ja Oton osuus pieneni huomattavasti aiemmasta käsikirjoituksesta. Tällä kertaa Otto oli lähinnä vain hupaileva avustaja, joka hauskutti ja nauratti lapsia. Yhtä kierrosta sivusta seurattessani huomasin, että kierroksen alkuosassa oli aivan liian paljon pelkkää puheen kuuntelua, sitä olisi voinut muokata vielä niin, että se ei olisi ollut vain kanttorin yksinpuhelua vaan vuorovaikutteista keskustelua ryhmän kansa. Oma roolini oli yllättävän raskas, sillä toimin sekä esittelijänä että kanttorina. Puhuminen ja laulaminen kävivät ihan työstä. Jos olisi saanut

keskittyä vain pelkkään musiikkiin, olisi se mahdollistanut musiikillisesti paremman tason ja myös monipuolisemman musiikin käytön. Kaiken kaikkiaan kierroksella tuli todettua moneen kertaan, että kirkkopedagogiikan ajatus, vähemmän on enemmän, pitää paikkansa. Asiat jäävät helposti irrallisiksi tiedon murusiksi jos niiden pohtimiseen ei ole aikaa.

Kirkkokierroksen taltioinnin kanssa tuli ongelmia. Kuvausluvut oli hankittu etukäteen koulun kautta, mutta juuri tallennettavan kierroksen alkaessa ilmaantui eräs oppilas, jolla olikin kuvauskielto. Oppilas, joka kieltäytyi kuvauksesta, sattui olemaan erityisen vilkas ja puhelias, mikä aiheutti sen, että aina kun hän tuli kuvaan tai oli äänessä kuvaajan piti kääntää kamera pois. Taltioinnista tuli tästä syystä laadultaan niin heikko, ettei sitä kannata käyttää työn liitteenä.

Kirkkokierrokselta saatu palaute oli positiivista. Musiikin osuutta keuhuttiin paljon ja erityisesti kierroksen osuus urkuparvella sai kiitosta. Erityisen hienoiksi kokemuksiksi nousivat urkujen sisällä vierailu ja tietenkin urkujen kokeileminen ja niihin tutustuminen. Urkuosuus kiinnosti myös yleisesti ottaen ryhmien mukana olevia aikuisia ohjaajia ja opettajia. Viikko sujui hyvin ja oli onnistunut. Viikon aikana kehittyi hyvä rutiini esiintymiselle ja perjantain viimeinen esittely sujuikin jo ilman muistiinpanoja. Yhteistyö kaikkien projektiin osallistuneiden työntekijöiden kanssa sujui mutkattomasti. Viikko oli työntäyteinen, mutta palkitseva.

6 POHDINTA

Kanttorin työ on monipuolista ja innostavaa. Lasten parissa toteuttava kotikirkkoviikko on mielestäni ollut työni parhaimpia ja antoisimpia kokemuksia. Musiikki luo tunnelmaa ja tekee kohtaamisista syvempiä. Musiikki ja yhdessä musisoiminen herättävät monenlaisia tunteita, niin lapsissa kuin aikuisissakin. Kirkkokierroksella nautin erityisesti lasten kanssa keskustelusta ja pienten päiväkotilasten laulusta, joka tulee suoraan sydäimestä. Tästä projektista saadun kokemuksen perusteella havaitsin musiikin valtavan suuren merkityksen lasten kanssa kohdatessa. Yhteinen laulu luo voimakkaan yhteenkuuluvuuden tunteen. Tunnelma kierroksella oli käsin kosketeltavan herkkä, erityisesti Hiljaisuus laskeutuu -laulun aikana.

Kirkkokierroksen suunnittelu tulevaisuudessa niin, että eri ikäalueet voitaisiin ottaa paremmin huomioon, veisi edelleen eteenpäin ajatusta lasten oman kristillisen kasvun näkökulmasta. Toteuttamalla viikolla, olisin kaivannut tarkempaa tietoa etukäteen siitä, millaisia ryhmiä kierrokselle on tulossa. Esimerkiksi lukujärjestykseen olisi voinut tehdä pienen luonnehdinnan ryhmän koosta, erityisluokasta ja niin edelleen. Tällöin jo suunnitteluvaiheessa olisi mahdollista huomioida ryhmien erilaiset luonteet paremmin.

Työntekijöiden kesken pohdittiin mahdollisuutta kutsua seuraavalle kotikirkkoviikolle isompia ryhmiä kerrallaan kirkkoon tutustumaan ja samalla lisätä yhteen kierrokseen käytettyä aikaa. Se vähentäisi kiireen tuntua huomattavasti. Yhdessä kirkkokierroksen toteuttajien kanssa pohdittiin myös loppuhartauden merkitystä kierroksella. Asiasta ei oltu aivan yksimielisiä työntekijöiden kesken. Osa oli sitä mieltä, että kierroksen lopuksi olisi hyvä olla jonkinlainen tapahtuman koonti, minkä tehtävän loppuhartaus hyvin täyttäisi. Toisena mielipiteenä oli erään kanttorin kommentti siitä, että loppuhartaus voisi jopa latistaa iloisen ja innostuneen tunnelman kierroksen päätteeksi, johon urkujen soittamisen kanssa oli päästy. Itse ajattelen, että loppuhartaus kokoaisi kirkkokierroksen antamat opit ja kokemukset sekä yhdistäisi ne hartaushetkessä. Hartaushetki antaisi osallistujille kokemuksen pienimuotoisesta jumalanpalveluksesta ja uskonelämän todeksi elämisestä.

Kehittämishankkeessa toteutuivat sille asetetut tavoitteet. Kirkkokierros onnistuttiin toteuttamaan pienellä työntekijäjoukolla, käsikirjoituksesta tuli sellainen, että se oli mahdollista omaksua lyhyessä ajassa ja musiikin osuus laajeni. Kirkkokierros on nyt niin hyvin suunniteltu, että sen toteuttaminen tällä samalla käsikirjoituksella tulevinakin vuosina Valkeakosken kirkossa on mahdollista.

Seurakunnan musiikkikasvatuksen tavoitteet toteutuivat niin ikään kirkkokierroksella hyvin. Kirkkomusiikin avaaminen lapsille mahdollistaa muusisen ihmisen kehittymisen. Urkujen esittely tuo tietoutta maailman suurimmasta soittimesta ja sen toiminta periaatteesta. Seurakuntayhteys muodostuu ja vahvistuu yhteisen laulun ja musiikin kautta, erityisesti kaikulaulu ja yhteisenä rukouksena laulettu iltavirsi vahvistavat seurakuntayhteyttä. Lapsen kokonaisvaltaisen kasvun tavoitteen täyttymistä on hankala mitata tai havainnoida näin lyhyessä ja kertaluonteisessa kohtaamisessa. Ajatus siitä, että kirkossa musiikki kuuluu kaikille taidoista riippumatta voi antaa rohkeutta ja luottamusta siihen, että uskaltaa kehittää itseään myöhemmin musiikin alueella.

Kirkkopedagogiikan periaatteiden mukaisesti kirkkokierros oli suunniteltu lapsen näkökulmasta ja toteutuksessa käytettiin kirkkopedagogiikan kokonaisvaltaista lähestymistapaa kaikkia aisteja hyödyntäen: rusinoita sai maistaa, ehtoollisviiniä tuoksuteltiin, kuunneltiin musiikkia ja kirkon ääniä, tunnusteltiin alttarikaiteen pehmeää samettia ja katseltiin Valkeakosken kirkon kauniita lasimaalauksia.

Kotikirkkoviikolle asetetut tavoitteet täyttyivät kotikirkkoon tutustumisen osalta ja koulujen opetussuunnitelma oli huomioitu erityisesti siinä, että kirkkoon kutsuttiin ensisijaisesti niitä luokka-asteita, joiden uskonnonopetuksen opetussuunnitelmaan kuului kirkkorakennukseen tutustuminen. Hengellisen kasvun tavoitteen täyttymistä on hankala konkreettisesti arvioida. Ajattelen että hartauden pois jääminen kierrokselta oli iso puutos tämän tavoitteen saavuttamisen kannalta. Toisaalta henkilökohtaisen kristillisen identiteetin vahvistuminen voi tapahtua ilman hartaushetkeäkin, sillä ollaanhan koolla kirkossa Jumalan kasvojen edessä ja tärkeiden kristillisten perusasioiden äärellä. Tiedon lisääminen omasta uskonnosta, uusien laulujen ja virsien oppiminen ja omien kirkossa saatujen kokemusten myötä, uskon että hengellisen kasvun tavoitteen täytyminen on ainakin osalle kierrokselle osallistuvilla ollut mahdollista.

Sääksmäen seurakunnan asettamat tavoitteet kirkkokierrokselle täyttyivät, sillä kierrokselle tarvittavien työntekijöiden määrää saatiin vähennettyä yhdellä, musiikkia saatiin mukaan paljon eikä muusta sisällöstä oikeastaan jouduttu luopumaan. Seurakunnan asettamana tavoitteena oli myös, että kirkkokierroksen musiikit olisivat sellaisia, jotka pystyy toteuttamaan joku muukin työntekijöistä kuin kanttori. Tämä tavoite ei täyttnyt kokonaan, sillä urkukappaleet vaativat jonkin verran urkujen soittotaitoa, jota harvalla muulla työntekijällä kuin kanttorilla on. Sääksmäen seurakunnan työntekijöiltä saama palaute työskentelystäni kirkkokierroksen parissa oli kaiken kaikkiaan positiivista. Eri-tyisen tyytyväisiä oltiin kierroksen toteuttamiseen, esiintymisvarmuuteeni ja siihen kuinka kohtaan kirkkoon tulevat ihmiset.

Kotikirkkoviikon musiikkiosuutta tutkiessani huomasin, ettei aiheesta löydy kirjallisuutta kovinkaan paljon. Kotikirkkoviikot ovat pyörineet seurakunnissa vasta muutaman vuoden, ja se varmasti vaikuttaa osaltaan asiaan. Yleensä ottaen seurakunnan musiikkityöstä on mielestäni kirjoitettu vähän. Kanttorit ovat aikojen saatossa hoitaneet työtään hyvin itsenäisesti ja persoonallisella otteella, sen kummempia yhteisiä linjauksia taikka suunnitelmia ei ole ollut. Yhteiset seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatuksen suunnitelmat ovat varmasti tulleet tarpeeseen.

Kehittely ja ideointi kirkkokierroksen parissa tulevat osaltani jatkumaan kun pääsen työssäni toteuttamaan kotikirkkoviikkoa seuraavan kerran. Käsikirjoituksen pohjalta on helppo ruveta ideoimaan seuraavaksi kohteena olevaan kirkkoon sopivaa esittelyä. Toivon, että työstäni on iloa seurakunnissa niin kanttoreille kuin muillekin kotikirkkoviikon parissa toimiville työntekijöille. Eriyisesti toivon, että opinnäytetyöni rohkaisisi kantto-reita lähtemään mukaan tähän useissa seurakunnissa lapsityön vastuulla olevaan projektiin. Kuka muu tuntisikaan paremmin kirkon sopukat ja urkupillit kuin kanttori, jonka työtilaa kirkkosali on. Kanttori vastaa seurakunnan musiikkielämästä, ja hän on muusikkona vertaansa vailla seurakunnan tilaisuuksien ja tapahtumien musiikkivalinnoista päätettäessä. Näen kanttorin osallistumisen kotikirkkoviikolle hienona mahdollisuutena luoda suhde oman seurakunnan lapsiin ja nuoriin. Kirkkomusiikin esitleminen ja urkumusiikin tunnetuksi tekeminen ovat yksi kirkkokierroksen parhaita anteja kirkkomusiikon näkökulmasta.

Opinnäytetyöprosessi oli hyvin mielenkiintoinen ja mukaansa tempaava. Kirkkokierroksen musiikin suunnittelu ja toteutus ovat kanttorin perustyötä puhtaimmillaan, mutta oli mielenkiintoista pysähtyä myös pohtimaan ja analysoimaan omia työskentelytapoja. Moni asia työssä on rutinoitunut vuosien kuluessa niin itsestään selvyudeksi, että välillä on hyvä pysähtyä miettimään miksi ja miten työtäni teen. Tavallisetkin kanttorin työtävät saavat uuden ulottuvuuden kun avaa silmänsä ja katsoo asioita kuin näkisi ne ensimmäistä kertaa. Kirkkokierros avasi minulle uusia näkökulmia. Tuttu kirkkosali näyttää aivan erilaiselta kun köllöttelee kirkonpenkillä ääniä kuunnellen tai kun kyllästymiseen asti laulettu virsi muuttuu taas uudeksi pienten lasten kanssa yhdessä laulettuna. Innostukseni aihetta kohtaan on tätä opinnäytetyötä tehdessäni vain lisääntynyt. Odotan kovasti aikaa, jolloin pääsen ideoimaan ja tekemään seuraavaa kotikirkkoviikkoa. Kirkkomusiikista löytyy loputtomasti kiehtovaa ja inspiroivaa materiaalia, niin esitettäväksi kuin kirkkokierrokselle osallistuvien kanssa yhdessä tehtäväksi. Kotikirkkoviikko on mielenkiintoinen työmuoto, joka tavoittaa suuren osan, joissakin seurakunnissa jopa kaikki, seurakunnan lapset ja nuoret. Kotikirkkoviikkoon kannattaa panostaa, sillä se voi tuoda mukanaan aktiiviseurakuntalaisia, kuorolaisia ja kerholaisia seurakunnan toimintaan ja tulevaisuudessa jopa uusia jäseniä kirkkoon.

LÄHTEET

Grünewald, E. 2005. Kirkkopedagogiikan tienviitat. Teoksessa Issakainen, T. (toim.) Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla- kirkkopedagogiikan opas. Helsinki: Lasten keskus, 18–21.

Issakainen, T. (toim.) 2005a. Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla, kirkkopedagogiikan opas. Helsinki: Lasten keskus.

Issakainen, T. (toim.) 2005b. Suuri leikki aarteen äärellä. Teoksessa Issakainen, T. (toim.) Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla- kirkkopedagogiikan opas. Helsinki: Lasten keskus, 55–59.

Kirkkohallitus 2001. Kirkon kasvatusasiain keskus. Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2001:10. Elämä-Usko-Rukous: Rippikoulusuunnitelma 2001. Porvoo: Uusimaa Oy.

Kirkkohallitus 2004. Varhaisiän musiikkikasvatus seurakunnassa. Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2004:8. Kirkon jumalanpalveluselämä ja musiikkitoiminta. Gummerus kirjapaino Oy ja Kirkkohallitus/monistamo.

Nissinen, M. 2004a. Musiikki, ihminen ja Jumala. Teoksessa Haapasalo, J., Lauerma, L., Nissinen, M., Suikkanen, P. (toim.) Kirkkomusiikki. Helsinki: Edita Prima Oy, 23–25.

Nissinen, M. 2004b. Musiikki kirkossa. Teoksessa Haapasalo, J., Lauerma, L., Nissinen, M., Suikkanen, P. (toim.) Kirkkomusiikki. Helsinki: Edita Prima Oy, 15–19.

Riikonen, J. 2007. Valkeakosken kaupungin esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma l.v. 2009–10 vuosiluokille 0-9 (Evangelisluterilaisen uskonnonopetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 1-5). 02.09.2007. Luettu 18.03.2011.
http://opspro.peda.net/valkeakoski/viewer.php3?DB=kuntaopsvlk09&mode=2&document_id=163

Seurakuntien lapsityön keskus 2005. Tervetuloa kotikirkkoon! Virikkeitä kotikirkkoviihkon toteuttamiseen. Kirkkohallitus.

Sääksmäen seurakunta. 2011. Sääksmäen seurakunta. Luettu 15.03.2011.
<http://www.saaksmaenseurakunta.fi>

Sääksmäen seurakunta. 2009. Sääksmäen seurakunnan tilastot vuonna 2009.

Kotikirkkoviikko 9-13.11.2009 (Vko46)

Sääksmäen seurakunnassa Valkeakosken kirkossa

Kotikirkkokierros oppaana Otto-kirkonrotta

(Kuuloaistit erityisen hyvin viritettyinä)

KIRKKOSALIN TAKAOSASSA:

Ryhmän saapuessa kanttori toivottaa vieraat tervetulleeksi ja ohjaa laittamaan takit naulakkoihin. Kanttori opastaa ryhmän kirkkosalin ovelle ja poistuu itse urkuparvelle. Otto voi istua kirkon penkin selkämyksellä ja heilutella häntäänsä kun lapset tulevat ovesta sisään. Otto tulee ottamaan ryhmän vastaan kirkkosalin ovelle. Pysähtytään kirkon takaosaan.

Otto:

Minä olen Otto- kirkonrotta. Onko kukaan nähnyt minua täällä aikaisemmin? Olen asustellut täällä kirkon nurkissa ja onkaloissa jo 40 vuotta, eli yhtä kauan kuin tämä kirkko on ollut olemassa. Tunnen tämän kirkon kuin omat pölyiset tassuni. Kiva kun tulitte tutustumaan minun kirkkooni!

Tämä on Valkeakosken kirkko, se on meidän kotikirkkomme, valkeakoskelaisten iki-oma kirkko. Tänä vuonna vietetään muuten Valkeakosken kirkon 40-vuotispäiviä, 3. adventtisunnuntaina. Meidän omalla kotikirkolla on synttärit! Ajatelkaa 40- vuotta, mielestäni silloin on jo tosi vanha. Jos me vertaamme tätä kirkkoa muihin kirkkoihin (vaikka Sääksmäen kirkkoon) niin huomaamme, että se taitaakin olla kyllä nuorimmasta päästä.

Tämä kirkko on hyvin suuri. Jos me jokainen nousisimme seisomaan toistemme harteille, niin ulottuisimmeko kattoon saakka? Katon korkein kohta on 32 metriä. Hei, jonkun teistä olen kyllä nähnyt aiemminkin täällä. Kuka on käynyt tässä kirkossa aiemmin?

Kanttori soittaa uruilla/pianolla, jotakin iloista ja reipasta musiikkia (esimerkiksi M. Hakanpään: Trumpettisävelmä)

Hei kuunnelkaa miten ihanaa musiikkia, nyt voisi kyllä vaikka tanssia! Tulkaa perässä!

Ryhmä siirtyy tanssien /marssien etupenkkeihin istumaan.

KIRKKOSALIN ETUOSASSA:

Otto:

Katsokaahan ympärillenne niin huomaatte, että minulla on iso koti. Tänne kirkkoon mahtuu 800 ihmistä alakertaan ja 200 yläkertaan. Kuinka monta niitä nyt yhteensä mahtuukaan? (Otto yrittää laskea...) Arvatkaapa kuinkas monta kirkonrottaa tänne mahtuukaan?

Hei katsokaa! Tuolta tulee yksi minun ystävä, se on tämän kirkon kanttori. Kanttori vastaa musiikista täällä kirkossa. Kanttori soittaa urkuja ja pianoa, johtaa kuoroja ja laulaa. Kanttorin työtä ovat soittaminen ja laulaminen seurakunnan eri tilaisuuksissa häissä, hautajaisissa, rippijuhlissa ja kastetilaisuuksissa. Oletteko te tavanneet kanttoria aikaisemmin? Missä?

(Otto keksii jutun juurta kunnes kanttori pääsee eteen urkuparvelta.)

Kanttori:

Tiedätkö, että kirkkoa sanotaan Jumalan huoneeksi. Seurakuntalaiset ovat rakentaneet tämän suuren huoneen Jumalalle. Ei Jumala asu täällä, mutta täällä voimme ajatella, että olemme erityisellä tavalla yhdessä Jumalan kanssa.

Kirkko on paikka jossa rukoillaan, lauletaan ja hiljennytään ajattelemaan Jumalaa.

Mitäs jos laulettaisiin joku laulu yhdessä?

Kanttori menee pianon ääreen. Otto ehdottaa omaa lempilauluaan. Lauletaan yhdessä Taivaan Isällä on paljon lapsia.

Kanttori:

Kirkossa on aivan oma musiikin maailmansa. Täällä ei lauletaakaan ihan samoja lauluja kuin muualla. Kirkossa lauletaan lauluja, jotka ovat rukousta, ylistävät Jumalaa ja kertovat Raamatun kertomuksista. Mistäs niitä kirkkolauluja oikein löytyy? Niin, virsikirjasta. Virsikirja on kirkon ikioma laulukirja. Tiedätkö, että myös teille lapsille on ihan oma laulukirja jossa on näitä kirkkolauluja? Teitä varten on Lasten virsikirja. *(kanttori esittelee virsikirjan ja lastenvirsikirjan)*

Ehkä teidän jonkun kotona onkin tällainen kirja, minulla se kulkee aina melkein laukussa mukana, sillä siinä on niin hyviä lauluja, joita myös aikuiset haluavat laulaa.

LIITE 1: 3 (6)

Siitä huolimatta, että kirkossa on oma rikas ja monipuolinen musiikkinsa, on kirkko myös paikka jonne tullaan hiljentymään. Musiikki auttaa meitä rauhoittumaan ja hiljentymään kuuntelemaan mitä Jumala haluaa meille sanoa.

Voitaisiin laulaa Hiljaisuus laskeutuu -laulu kaikulauluna ja samalla valmistautua hiljaisuuteen ja kuunnella kirkon ääniä.

Hiljaisuuden aikana kanttori menee alttarin äärelle.

Otto:

Mitä ääniä te kuulitte? (Otto voi kertoa mitä itse kuuli: rapinaa, tuulen ulvontaa, puhetta...)

Kanttori:

Tiedättekö mikä tämä paikka on nimeltään? Niin tämä on alttari. Se on pyhä paikka, ja se muistuttaa meitä siitä että Jumala on kanssamme.

Sitten on saarnastuoli. Siellä papit tai muut puhujat puhuvat Jumalasta ihmisille, jotka istuvat kirkossa. Sen äärellä luetaan myös Raamattua. Kaikuuko täällä? (*voidaan kokeilla kaikua, käsiä taputtamalla*) Ennen kun ei ollut mikrofooneja ja kirkot olivat kaikuisia tiloja, piti papin saada äänensä kuuluville, Raamattuakin luettiin kanttilloiden eli laulaen. *Kanttori voi kantilloida jonkun tutun psalmin pätkän esimerkiksi.*

Tämä käytäntö on siirtynyt myös meidän päiviimme ja joskus messussa voit kuulla papin tai kanttorin kantilloivan ja joskus seurakuntalaisetkin pääsevät mukaan.

Altтарin takana seinällä on valtavan iso alttaritaulu. Kukahan siinä on?

Otto:

Musta tuntuu että Jeesus katsoo mua silmiin vaikka mä olisin missä puolella kirkkoa tahansa. Huomaatko, että jos katsot alttaritaulun Jeesusta silmiin missä tahansa täällä kirkossa oletkaan näyttää hän katsovan sinua.

LIITE 1: 4 (6)

Kanttori:

Altaria ympäröi alttarikaide. Mennään yhdessä sen luokse seisomaan.

Otto:

Kun äiti kielsi minua juoksemasta kirkossa, en aina muistanut totella, mutta tässä alttarilla en koskaan kyllä juossut tai pelleillyt. Muistakaa, kun te tulette tähän alttarin ääreen, että tässä ollaan ihan rauhassa. Pitäkää käsiä ihan vähän tässä pöydän päällä, vaikka ristissä. Muista ettet makaa näin siinä kaiteella, se näyttää tosi rumalta.

Kanttori:

Alttarille polvistutaan rukoilemaan. Alttarikaide on pehmustettu, ettei polviin satu. Haluaisitko polvistua siihen varovasti? Alttarilla on kauniita kukkia. Tunnetko niiden tuoksun? Alttarin vieressä on myös kynttilöitä. Tuoksuvatko ne?

Kun nyt olemme polvistuneet tähän alttarin äärelle, voisimme rukoilla yhdessä. Virret ja hengelliset laulut ovat paitsi lauluja ja musiikkia, ne ovat myös rukousta. Ehkä olet ollut jossakin tilaisuudessa missä ruokarukous on laulettu yhdessä. Voisit joskus iltarukouksen tilalla kokeilla iltarukouslaulua.

Lauletaan kaikulauluna tutun iltarukouksen sanoin 1. säkeistö virrestä 563.

LIITE 1: 5 (6)

KIRKON AARTEET

Kanttori:

Kirkolla on neljä aarretta. Täällä kirkossa on kolme niistä aarteista peitettyinä. Täällä on yksi, katsotaanko, mitä sen alla on? Autatkos Otto minua vähän?

(Mennään kastemaljan luo. Kastemaljatelineen päällä on valkoinen liina ja kastemalja. Maljassa on vähän vettä. Ne on peitetty vihreällä kankaalla. Otto ja esittelijä yhdessä ottavat liinan pois kastemaljan päältä.)

Kanttori:

Tämä on kastemalja, jonka äärellä lapset kastetaan. Kasteessa lapsi saa nimen ja hänet otetaan seurakunnan jäseneksi, Jumalan omaksi nimellään. Kasteessa suomalainen lapsi saa toisenkin kansalaisuuden, taivaan valtakunnan kansalaisuuden.

Seuraavat aarteet liittyvätkin taivaanmaan kansalaisuuden hoitamiseen. Toinen aarre löytyy täältä.

(Pöytä, jolla on vihreällä liinalla peitetty ehtoollisvälineet. Otto ja kanttori yhdessä ottavat liinan pois)

Nämä ovat ehtoollis- välineet. Ehtoollisella on monta merkitystä. Ne kaikki löytyvät Raamatusta. Ehtoollisella muistamme Jeesuksen hyvää työtä meidän hyväksemme. Ehtoollinen on anteeksiantamuksen, ilon, kiitoksen ja yhteyden ateria. Ehtoollinen antaa voimaa ja auttaa meitä luottamaan siihen, että Jeesus on kanssamme.

(Voidaan katsoa ehtoollisleipää ja nuuhkaista viiniä ja maistella rusinoita tai viinirypäleitä (Niistähän viini on tehty!))

Kolmas kirkon aarre on täällä. *(Lukupulpetilla, otetaan kangas pois sen päältä)*

Tämä on Raamattu. Raamatusta saamme lukea Jumalasta. Siitä opimme, että Jumala on vuosituhansien ajan auttanut ja johdattanut ihmisiä. Vieläkin hän tekee niin. Raamatusta saa hyviä elämänohjeita.

Mikä mahtaa olla neljäs aarre? Kun katselemme ympärillemme, näemme penkkejä, vaatteita ja kaikenlaista. Mitä muuta? Ihmisiä. Ihmiset, eli me olemme neljäs aarre. Meitä kirkon tai seurakunnan jäseniä sanotaan seurakuntalaisiksi. Me olemme äärettömän rakkaita Jumalalle, ihan jokainen. Eli sinä olet siis oikea aarre! Ilman seurakuntalaisia, eli meitä, ei tarvittaisi koko kirkkoa. Kirkko on Jumalan huone ja seurakuntalaisten koti, meidän kokoontumispaikkamme.

Otto lähtee vaivihkaa urkuparvelle.

LIITE 1: 6 (6)

Kanttori:

Mihin se Otto nyt livahtikaan? Huomasitteko te mihin Otto livahti?

Otto kurkkii ja huhuilee urkuparvelta.

Otto: Täällä on maailman suurin soitin. Urut. Mä osaan soittaa ihan vähän näitä urkuja. Olen joskus salaa harjoitellut kun kukaan ei ole ollut täällä kirkossa. *Ryhmä siirtyy urkuparvelle.*

URKUPARVELLA

Matkalla urkuparvelle pysähtytään kurkistamaan urkujen sisälle käytävältä. Kun kaikki istuvat, käynnistetään urkujen moottori ja sytytetään valot.

Kanttori kertoo uruista muutamalla sanalla:

- lyhyesti miten toimii: moottori, puhallin jne. Ennen ei ollut sähköjä, urkurin lisäksi urkuparvella tarvittiin urkujenpolkijaa
- maailman suurin soitin
- vanha soitin
- miten eroaa pianosta, jalkiosoitto
- Korkeita ja matalia ääniä, eri äänikertoja
- Surullista ja iloista musiikkia: hää- ja hautajaismusiikkia
- lapset pääsevät kokeilemaan urkuja

Lopuksi lauletaan yhdessä virsi 501 urkujen säestyksellä. *Virren numero on virsitaulukalla.*

Luetaan yhdessä rukous ja Herran siunaus.

Kirkkokierroksen lopuksi tarjoillaan mehua ja pipareita eteisessä.